

GYÓGYSZERÉSZETTÖRTÉNETI KÖZLEMÉNYEK

Gyógyszerészet 50. 572–576. 2006.

Baranyai gyógyszerészcsalád A kiegyezésről a Brantner – Koncz Múemlékházig III. rész*

Dr. Brantner Antal

Özvegy *Brantner Ottóné* nagyanyám négy gyermekével Kaposvárról az első világháború előtt költözött át Szentlőrincre, mivel *Majda* leányát nőül vette *Koncz Miklós*, a szentlőrinci járás szolgabírája. A 18 éves *Ottó* és 15 éves *Antal* fia gyógyszerésznek készültek, a legidősebb *Károly* gazdaszónak tanult, rá várt a 600 holdas birtok Biharban, Nagyvárad közelében. Kaposvári udvarházukat eladták és Szentlőrincen az Esterházy hercegi birtokigazgatóságtól bérelték a tisztartói lakot kőfállal körülvett földdel és gazdasági épületekkel, udvarral együtt. A hatszobás lakást zömében az öreg családi bútorokkal rendezték be, ami szinte változatlanul átvészelte az időt a Koncz házaspár 70-es években bekövetkezett haláláig. Gyermekük nem lévén, két testvéremmel örököltük a gazdag családi hagyatékot. Testvéreimtől megvásároltam a két rész ingatlant és hozzáfogtam az osztozkodás kapcsán kissé hiányos lakóterpótálásához. 1985-ben agrártörténeti műemlékké nyilvánították az öreg házat, amit azóta „Brantner – Koncz Múemlékház”-nak hívnak (**I ábra**).

1. ábra: A „Brantner–Koncz Múemlékház” egykoron az Esterházy hercegi uradalom tisztartói laka. Ma agrártörténeti műemlék (épült a XVIII. sz. második felében).

Nyugdíjba vonulásom után, a 90-es években, már mint „mügyűjtő” kezdtem rendezni a hagyatékot, elkészítettem a műtárgyak szakleltárát, majd ezt követően a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma muzeális kiállítóhellyé nyilvánította a családi gyűjteményt [1]. A családi anyag, a „múzeum”, családunk mint kispolgári értelmiségi család világháború előtti lakóterét reprezentálja, annak ipar-, nép- és képzőművészeti anyagával, valamint gazdag könyvtárának szellemi történeti

* I. rész: Gyógyszerészet, 50, 506–510. (2006), és II. rész: Gyógyszerészet, 50, 428–432.

2. ábra: A fogadószoza. A falon családi képek, olajfestmények, rézkarcok. A sarokban neobarokk garnitúra.

3. ábra: Vendégek a vendégszobában. A falon a XIX. századi kazah szőnyeg (műemléki védettség alatt).

4. ábra: Szent Pál apostol. Rembrandt másolat (olaj) a falon, az asztalon Zsolnay kancsó a XIX. sz. végéről.

5. ábra: A könyvtárszoba, körben 14 tárolóban a családi hagyatéka és a vásárolt könyvek, középen a XVIII. századi diófa asztal.

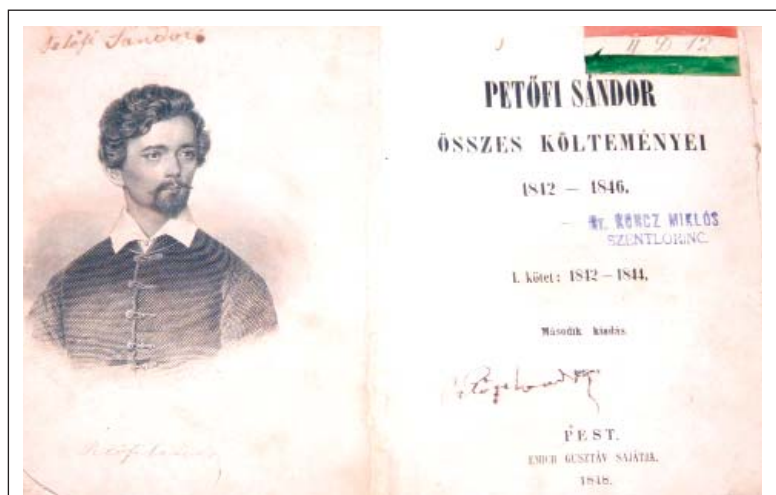
anyagával. Mivel a múzeum magántulajdon, sem állami, sem önkormányzati támogatásban nem részesülhettem. Gál Károly egyetemi lelkész kezdeményezésére létesült a közhasznú „Szentlőrinci Brantner – Koncz Múemlékház múzeumi működését támogató alapítvány” [2]. A múzeum keretében elkülönül a gyógyszerészettörténeti gyűjtemény, benne gyógyszerész családom gyógyszerészeti anyagával, könyveivel, folyóirataival, dokumentumaival [3].

A fordított „L” alakú épület fő utcai frontján helyezkedik el a könyvtárszoba, a fogadószoba és a hálószoba, az épület hosszabb szárnyán a kisebbedlő, a „nagy-mama szoba”, a volt gyerekszoba és végül a nagykonyha, valamint a kamra. Az

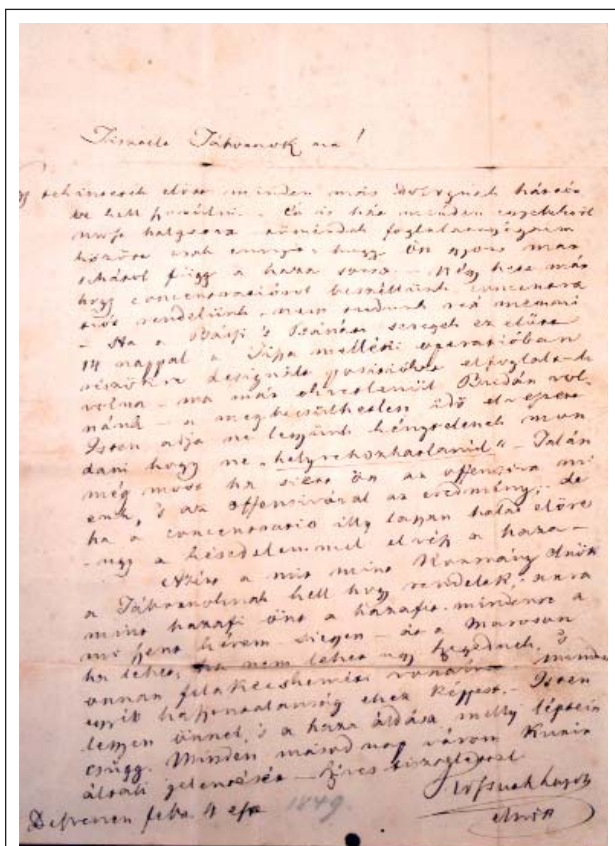
utcafront szobái a belső zárt folyosóról közelíthetők meg, az udvar felől a nyitott faoszlopos folyosó végén található a pince és a padlásfeljáró.

A fogadószoba főfala a Brantner és a Koncz család képeinek a fala (2., 3. és 4. ábra). E kor bevett szokása, hogy a család felmenő ági tagjainak portré- és családi csoportképei üveg alatt bekeretezve – nagy becsben tartva – kaptak helyet a főfalakon. Emellett olajfestmények, rézkarcok, néhány akvarell és grafika teríti be a falakat. Dekoratív látvány a falra függesztett három medalionos XIX. századi kazah szőnyeg. A XIX. századi nagy és kis vitrin gazdag porcelán- és üveganyaga szintén a XIX. századot képviseli. A bútorok, mint iparművészeti alkotások – a központi bőrgarnitúra kivételével – szintén a XIX. század alkotásai.

A könyvtárszoba (5. ábra) 14 állványt megtöltő könyvanyaga közül 5 állványt foglal el a két kisnemesi család könyvhagyatéka, a többi könyv a Budapest Múzeum körüli antikváriumokból és könyvárverések során vásárolt új szerzemény. A szoba közepét egy Mária Terézia korabeli diófa asztal foglalja el hat gobelin bevonatú székekkel. A

6. ábra: A Petőfi Sándor dedikálta 1848-ban kiadott verseskötet

7. ábra: Kossuth Lajos 1849. február 4-én kelt levele Damjanich tábornoknak

többi bútort a XIX. században készült. A falat többségében irodalmi és történelmi nagyjaink képei fedik.

A családi könyvgyűjtemények egyrészt a XVII. és a XVIII. századból, de zömében a XIX. századból maradt hátra, tartalma történelem, irodalom, szellemi történelem és jog, nyelvezete latin, német és magyar.

Családi hagyaték az 1848-ban kiadott, dedikált *Petőfi Sándor* költeményes kötet (6. ábra). Értékes történelmi dokumentum *Kossuth Lajos* 1849. február 4-én írt levele *Damjanich* tábornokhoz, amiben gondjait, aggodalmát osztja meg a tábornokkal (7. ábra). Az asztalon látható *Konczné Brantner Majda* pécsi teniszversenyen nyert, *Horthy Miklóstól* kapott ezüst tiszteletdíja (8. ábra).

A hálószoba festett, „úri magyaros” mintázatú bútorokkal, a falon függő *Reitzer Elemér* és *Jenő* festette magyaros mintázatú, műemlékileg védett 5 db fatáblájával, a ház lakóinak a magyar nép és a haza iránti elkötelezettségéről tanúskodik (9. ábra). A

8. ábra: Konczné Brantner Majda Horthy Miklóstól kapott ezüst tiszteletdíja a pécsi teniszversenyen

századelő angolos sima hálószobabútorát a főszolgabíró *Koncz Miklós* nagybátyám „álmolta” és festette tele úri magyaros mintavilágával. Ezen minták láthatók a függönyökön és az asztalterítőn. Mindezeket kiegészítik *Koncz Miklós* gazdag színvilágú körmintás kompozíciói, amik a falakon bekeretezve láthatók. Magyaros ízlésvilágáról bútortervei, lámpatesttervei is tanúskodnak. Emellett számos szőnyegterve maradt hátra, de perzsaszőnyegeket is készített.

A *kisebédülő* (10. ábra) központi szerepet vitt a család mindennapi életében. Gyakorlatilag reggeltől estig az otthonlevők ebben a szobában tartózkodtak. Télen csak ezt a cserépkályhás szobát fűtötték és lefekvés előtt ajtót nyitottak, hogy a szomszéd szobákba éjszákára átengedjék a meleget. Ebben a szobában fekvőhely nem volt. Ősztől tavaszig a vendégeket is itt fogadták. A téli hónapokban szűkebb baráti körben, itt folytak a tarokk, a bridzs és a lórum partik. Történelmi időkben – II. Világháború és az azt követő idők – szo-

9. ábra: A magyaros ornamentikájú hálószoba. A főszolgabíró *Koncz Miklós* és a képzőművész *Reitzer* testvérek alkotásai

10. ábra: A lakás központja a boltíves kisebbédlő, a falat gazdag képanyag fedi

11. ábra: A „nagy mama szoba” német neoreneszánsz sötét bútoraival

12. ábra: Az egykori gyerekszoba, biedermeier ágy és éjjeliszekevény, a falon XIX. századi kisázsiai szőnyeg

13. ábra: Az egykoron nagykonyha csupán tárgyaiban, népi cserepeiben, kerámiáiban őrzi az eredeti funkciót

ros baráti körben itt közölték egymással szűkebb és tágabb világuk valós történéseit, mondhattak véleményt nyíltan, nehéz idők visszaszólásáról.

A boltíves szoba „ősi” időkben szabad tűzhelyes konyha lehetett, és a XIX. században alakították át lakótérre. Bútorzata – az asztalt körülvevő századeleji karosszékek kivételével – a XIX. sz. második felében készültek. A falat nagyszámú családi kép, számos paraszti életformát ábrázoló kép és *Koncz Miklós* faluról készített akvarell dokumentumképei fedik.

A „nagy mama szobát” (11. ábra) lakta az 1949-ben elhunyt özv. *Brantner Ottóné* nagyanyánk (szül. 1862). A fehérre meszelt szoba „fedélszerkezete” a feketére érett dalmát fenyőgerenda plafon. Ebbe a környezetbe illeszkedik a historikus német reneszánsz hálószoba, megmaradt sötét tónusú bútoraival. Az ágy fölött nagyapám és nagyanyám immár több mint száz éves nagyméretű fényképe. A szoba északi fronti fala mellett a padlózat felújításra vár, de ez érinti az északi falszakasz mellett az összes szobát.

Az egykori *gyerekszoba* (12. ábra) kisebb méretű, közvetlenül a nagymamaszoba mellett, testvéreimmel – mint *Konczék* unokaöccsei – laktuk

egykoron. Idővel a szoba vendégszoba funkciót kapott. Berendezése biedermeier ágy, éjjeliszekrény, a fal mellett ruhásszekrény, ami később kiegészült dédszüleinktől hátra maradt két almáriummal és kárpitozott fotellel. A plafonszerkezet szintén gerendás. A falon XIX. századi kisázsiai szőnyeg és a többségében a családtagok által festett olajfestmények, akvarellek.

Az egykori *nagykonyha* (13. ábra) gerendás plafonszerkezettel és eredeti téglakövezettel, csupán tárgyaiban, cserépedényeiben festett kerámia tárgygyűjteményében őrzi a régi funkcióját. Zömében közel száz éves konyhatechnikai eszközök, látványos ritkaságok zsúfolódnak asztalon, polcokon, sarkokban. Üstök, vaslábasok és fazekak lógnak le a gerendáról. Helyszűke miatt – sajnos – ideiglenes lerakódóhely is ez a helyiség.

A közvetlen mellette fekvő keskeny kamrához ajtó vezet át, alatta a pincefeljárata és a pince. Az egykori éléskamrában most újságok, folyóiratok zsúfolódnak.

IRODALOM

1. A múzeum működési engedélye. Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma 2003 Kh/431. – 2. A közhasznú alapítvány. Baranya Megyei Bíróság Pk.60.203/2002/6, szám 2003. márc. 18. – 3. *Brantner A.: Gyógyszerészet 50, 428–432. és 506–510 (2006).*

A. Brantner: *Pharmacist family from Baranya county. From 1867 (the formation of the Austro-Hungary Monarchy) till the Brantner – Koncz Monument House. Part III.*

A szerző címe: Budapest, Kerepesi út 38. – 1148

ANOLI DÍJ pályázati felhívás

Az MGYT, egyik nagylelkű tagjának felajánlása alapján, „ANOLI Díj”-at alapított olyan fiatal gyógyszerészek és gyógyszerészhallgatók szakmai továbbfejlesztésének előmozdítására, akik (szerves, szervetlen, növényi) gyógyszeranyagok vagy gyógyszerek (és metabolitjaik) kémiai analitikai vizsgálatában fejtenek ki jelentős szakmai munkásságot. A pályázat által elnyerhető összeg 2007-ben megrendezésre kerülő, hazai vagy külföldi konferencián való részvételre, külföldi tanulmányúton való részvételre fordítható, az MGYT nevére kiállított repülő-, vonatjegy, szállásköltség vagy részvételi díjról szóló számla alapján.

A pályázat két kategóriában kerül kiírásra:

ANOLI Díj, kutatói kategória: 100.000 Ft értékben

ANOLI Díj, hallgatói kategória: 50.000 Ft értékben

A kutatói kategóriában pályázhatnak azok a fiatal, 35. életévüket még nem betöltött gyógyszerészek vagy gyógyszerész végzettségű Ph.D. hallgatók, akik az MGYT tagjai és tevékenységüket a fent megjelölt területen végzik. Pályázni lehet:

- első szerzős, két évnél nem régebben megjelent közleménnyel
- pályamű benyújtásával (amelynek max. terjedelme 10 db A4 oldal lehet).

A hallgatói kategóriában pályázhatnak negyed- és ötödéves gyógyszerészhallgatók, akik az MGYT hallgatói tagjai és tudományos diákköri kutatómunkát a fent megjelölt területen végeznek. Pályázni lehet:

- elhangzott TDK előadás 3–4 oldalas tartalmi összefoglalójával
- megjelent közleménnyel, melyben a pályázó első-, vagy társszerző
- pályamű benyújtásával (amelynek max. terjedelme 5 db A4 oldal lehet)

A pályázatokhoz 1 oldalas szakmai önéletrajz csatolandó.

A pályázatokat „ANOLI Díj” megjelöléssel az MGYT Titkárság címére (1085. Budapest, Gyulai Pál u. 16.) kell beküldeni.

Benyújtási határidő: 2006. szeptember 30.

A díj odaítéléséről az alapító, a Társaság elnökével és főtítkárával közösen dönt.

Eredményhirdetés: az MGYT Országos Vezetőségi Ülésén, 2006. december.

A kiírás megtekinthető az MGYT honlapján is: <http://www.mgyt.hu>